



Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Odjava

Rendić je brzo shvatila da Pavlinić i Kustić iz sebe nemaju veliko iskustvo rada u novinama. U pismu od 24. listopada 1963. ovako im je pisala: „sam već znala da je prvi broj pripreman na veliku brzinu i da je za nj angažirana osoba bez novinarskog iskustva. I upravo to me zadivilo: izdati ovakav list u nekoliko dana i bez stručne kvalifikacije velika je i lijepa hrabrost, dostojna povjerenja i poštovanja. Stručnih zamjerki može se dakako naći, ali ma koliko da ih ima mene je iznad svega obradovalo da je ovakav list konačno 'krenuo'.“

Od mladosti iskusila silinu represije

Rendić je svoj novinarski zanat izbrusila tijekom prilično kratke, ali ne i nevažne suradnje s riječkim listom „La Voce del Popolo“ krajem 1950-ih, iako je – prema njezinu svjedočanstvu – novinarski dar u njoj prepoznao u vrijeme Drugoga svjetskoga rata Ljubomir Maraković, glasoviti hrvatski međuratni katolički intelektualac, književni kritičar i kulturni stvaratelj općenito. Njezina suradnja s listom „La Voce del Popolo“ bila je kratka budući da se proćulo da je ona „klerikalka“.

Smiljana Rendić rođena je u Splitu 1926., gdje je i odrasla i stekla temeljnu naobrazbu te se oformila kao intelektualka u krugu društva „Domagoj“. Izniman je utjecaj na nju imao isusovac Stjepan Poglajen, svećenik iznimne biografije, osobito u razdoblju nakon Drugoga svjetskoga rata. Odmah po završetku rata iskusila je silinu komunističke represije – onemogućeno joj je daljnje obrazovanje, vlasti su njoj i majci Ivanici oduzele svu imovinu (otac Marko, koji je umro dok je Smiljana bila djevojčica, bio je na glasu kao HSS-ovac). Radila je u splitskim tvornicama, a od 1954. do 1957. bila je bez formalnoga zaposlenja, sredstva za život prikupljala je čak darivanjem krvi. U Rijeku se preselila kasnih 1950-ih. Nakon lista „La Voce del Popolo“ zaposlila se u časopisu „Pomorstvo“, ali u njegovoj administraciji. Kada je početkom 1960-ih dopuštena obnova katoličkoga tiska, prije „Glasa Koncila“ počela se javljati u „Glasniku sv. Antuna Padovanskoga“ i to pod pseudonimom „Vjera Marini“.

Reći ono što je važno i izbjeći režimski progon

U pismu uredništvu „Glasa Koncila“ od 24. listopada 1963. Rendić se nije ustručavala iznijeti i svoje stručne zamjerke listu. Zamjerila je grafičku nespretnost na naslovnici prvoga broja „Glasa Koncila“ – uz naziv lista preblizu je bio stavljen križ, pa joj se činilo da se list zove „Talas Koncila“. Uredništvo je brzo upozorila da je riječ „talas“ – hrv. val – zapravo srbizam, riječ koja nije uobičajena u hrvatskom jezičnom području. Pojasnila je u tom pismu i da dobre novine trebaju izbjegavati objavljivanje čistih prijevoda inozemnih vijesti. Predložila je uredništvu da se koriste tehnikom „rifacimenta“ – prilagodbe prevedenoga teksta interesima i znanjima hrvatskih čitatelja.



Dvojicu je svećenika upozorila da novinski članak u „Glasu Koncila“ – premda je riječ o vjerskim, katoličkim novinama – uvijek treba ostati novinski članak, a ne prerasti u propovijed. Novinska je informacija cjelovita, praktična, ona je namijenjena informiranju drugih o važnim zbivanjima i ne može biti sredstvo „izživljavanja sebe“, napomenula je Rendić u pismu od 24. listopada 1963.

U sličnu je duhu stvaratelj „Glasa Koncila“ Rendić upozorila: „Osnovno je načelo dobra novinskoga članka ne docirati, nego dobro postaviti činjenice i pustiti ih da tako postavljene govore.“ Taj će se savjet pokazati kao providonosan u kasnijoj povijesti „Glasa Koncila“. Naime, list se, djelujući u represivnom ozračju komunističke Jugoslavije, vodio upravo takvim načelom. Donijeti činjenice bez suvišnih komentara i tumačenja koji bi list mogli odvesti u smjeru zapljena i zabrana. Činjenice su same progovarale. Iako je u vrijeme Jugoslavije list više puta zaplijenjen, nikada povod nije bila neistinita informacija ili lažna vijest.

„Novine može praviti samo novinar“

Rendić je Pavlinića i Kustića vrlo strpljivo podučavala o samim osnovama novinarskoga zanata. U pismu od 24. listopada 1963. ona piše: „Dobar novinarski zanat počinje od vijesti, a vijest mora biti 'građena' po 'pravilu 5W', tj. mora sadržavati elemente: tko-što-gdje-kad-zašto (who-what-where-when-why). Može faliti zadnji element, ali prva četiri nikad.“ Kao primjer „savršene novinarske vijesti“ navela je početak trećega poglavlja u Lukinu evanđelju, a evanđelistu je nazvala i „prvim reporterom kršćanstva“.

Njezini savjeti i otvoreni prigovori naišli su i na otpor kod Pavlinića i Kustića. Čini se da im je taj „tempo podučavanja“ bio prenegao. Pavlinić se branio da „nije novinarski orijentiran po osobnim sklonostima“. U pismu od 29. listopada 1963. Rendić mu je na to odgovorila: „Možda uostalom i ne stoji da Vi zaista niste 'novinarski orijentirani'. Ja bih prije rekla da jeste, a da i ne znate. Ja vas ne poznajem, ali sudim po listu koji uređujete. Moj prvi dojam o tom listu bio je: ovo su konačno, novine: napravljene bez pravog poznavanja struke, napravljene na brzinu i sa sto i jednom greškom, ali novine“. Njoj je iznimno važno bilo to što „Glas Koncila“ nimalo ne sliči nekim predratnim katoličkim novinama, koje je ona nazivala „edifikatornim listićima“.

U istom je pismu Pavliniću dodala: „Novine može praviti samo novinar. Nije važno što Vi to niste prije nikad radili. Ni Vincent van Gogh nije slikao sve do potkraj života, ali je bio slikar oduvijek (...) Ne stvara se ovakav list bez novinarskog 'nerva'. Znaite, novinar bez prakse otprilike je kao glumac iz provincije kad se najednom nađe u velikom gradskom kazalištu: ispočetka miriše po 'šmiri' do vrha galerije, ali kroz svu 'šmiru' publika osjeća glumca; praksa poslije otprilike 'šmiru', a glumac ostane.“

„Ne stavlja se svijećnjak pod stol“

U pismu od 29. listopada 1963. Rendić je Pavlinića i Kustića poticala da u listu, bez obzira na političke prilike, objavljuju što je moguće više potpisanih tekstova, posebice onih koji su izvorni autorski članci. „Treba pokazati, pokazati tako da se vidi, da nismo narod maloljetnika, da naša vjerska štampa ne živi od prerada i prijevoda, da i naši ljudi vjerskih uvjerenja znaju dobro pisati“, hrabrila je mlade svećenike. Ako se ne može navesti puno autorovo ime, potrebno je staviti barem njegov pseudonim, predlagala je. Da se kvalitetnim autorima koji dolaze iz crkvenih redova treba ponositi, Rendić je argumentirala i svetopisamskom logikom. U istom pismu tako ona dvojicu iz uredništva sa zagrebačkoga Kaptola piše: „Znaite, i ovdje vrijedi riječ iz Evanđelja: 'Ne stavlja se svijećnjak pod stol, nego na stol, da svijetli svima koji su u kući.' Pa ako je svijećnjak izrađen u našoj kući, lijepo je i korisno da to znamo. I utješno.“

Koliko je za svećenički dvojac „škola novinarstva“ Smiljane Rendić ujesen 1963., a onda i u kasnijim mjesecima i godinama nakon pokretanja „Glasa Koncila“, bila važna svjedoči i posveta koju je Kustić zapisao na primjerku



svoje romana „Zaljubljeni robovi“, koji se čuva među ostavštinom Si
Zagrebu. Ondje joj Kustić piše: „Čijenjenom i dragom suborcu i sustv
novine i sebe uzajamno dostvarivali, Smiljani Rendić, koja je – među ostalim – svojim pseudonimom Berith dozvala
ovoj Crkvi u pamet da je Bog Saveznik!“ A kada je početkom 1964. u „Glasu Koncila“ zaživjela i njezina rubrika „Mi
ovdje“, koju je potpisivala pseudonimom „Berith“ koji u posveti spominje Kustić, Rendić se osim učiteljice novinarstva
potvrdila i kao supokretačica katoličkoga lista koji izlazi i danas.

Marino Erceg

(nastavlja se)

Fotografije: Arhiv Glasa Koncila

Izvori za oris političkoga konteksta i biografskih crtica Smiljane Rendić:

- Burilović Crnov, S. (2022.) *Smiljana Rendić – Zlatno pero hrvatskoga novinarstva*, Zagreb: Glas Koncila
- Čutura, V. (2012.) *Smiljana Rendić: Katolički identitet i hrvatski preporod*, Zagreb: Glas Koncila
- Erceg, M. (2023.) *Živko Kustić: Neustrašivi glas Crkve u Hrvata*, Zagreb: Glas Koncila
- Miklenić, I. (2013.) *Pogledi u Glas Koncila*. Zagreb: Glas Koncila
- Novak, B. (2005.) *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću*, Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga

Tekst je dio niza „Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima“, a na Portalu HKV-a objavljen je u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2024. godini Agencije za elektroničke medije. Prenošnje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.



Povezano

- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (2)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (3)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (4)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (5)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (6)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (7)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (8)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (9)
- M. Erceg: Smiljana Rendić – ženski genij među svećenicima (10)

ALSO ON PORTAL HRVATSKOGA KULTURNOG VIJEĆA

Banned in most countries - everyone

Learn It Wise

4 days ago · 6 comments

D. Dijanović:
Svojim politikama
Hrvatska ...

2 days ago · 3 comments

D. Marinac:
Opstrukcija
savezništva i